

Överförmyndarnämnden

2022-04-28

Revisionsrapport 2021 Grundläggande granskning Överförmyndarnämnden

Vi, av kommunfullmäktige i Gävle kommun utsedda förtroendevalda revisorer, har granskat Överförmyndarnämndens verksamhet.

I vårt arbete har vi anlitat sakkunniga från Gävle kommuns revisionskontor. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente.

Nämnden ansvarar för att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och effektivt sätt med god intern kontroll och bedrivs enligt gällande reglemente, mål, ramar och styrdokument beslutade av fullmäktige samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Revisorernas slutsatser från grundläggande granskning 2021:

Överförmyndarnämnden ansvarar för verksamheten enligt lag. Verksamheten är till för att skydda och hjälpa kommunens svagaste invånare. Det kan vara personer med någon form av funktionsnedsättning eller ensamkommande barn, personer som av olika orsaker som inte själva kan ta tillvara sin rätt.

Ändamålsenlig verksamhet (målstyrning)

Nämnden har tagit fram fyra egna mål med koppling till två av kommunens övergripande mål. Nämnden har inte gjort någon bedömning av måluppfyllelsen för tre av nämndens fyra mål. Gällande indikatorerna saknar majoriteten målvärden och samtliga indikatorer saknar utfall. Indikatorerna är inte utformade på ett sådant sätt att de är konkreta och mätbara. Revisorerna konstaterar att nämnden för 2021 haft en bristande målstyrning av verksamheten.

Intern kontroll samt riskhantering

Internkontrollplanen för 2021 är inte upprättad enligt internkontrollreglementet.

Risikanalys saknas, vilken ska ligga till grund för internkontrollplanen.

Internkontrollrapport har fastställts i nämnden, men i en annan utformning än planen.

Internkontrollrapporten är mycket kortfattad och ger ingen bild av om samtliga beslutade kontroller är genomförda, endast att det inte fanns någon avvikelse.

Nämnden bedömer i sin internkontrollplan risken som låg att ställföreträdare inte utför sitt uppdrag på ett korrekt sätt, så att huvudmännens intressen inte tillgodoses och därmed leder till bristande rättssäkerhet. Samtidigt noterar revisorerna att nämnden får allvarlig kritik för att ca 20 årsräkningar från 2019 inte hade granskats vid länsstyrelsens tillsynsbesök hösten 2021. Länsstyrelsen noterar också att rutiner för omprövningen av förvaltarskap behöver förstärkas. Förvaltarskap är en mer ingripande åtgärd och ska därför omprövas årligen.

Revisorerna konstaterar att nämndens interna kontroll varit bristfällig under 2021.

Ekonomi

I samband med årsskiftet 2020/2021 fanns ett antal årsräkningar som inte hade granskats och därmed hade inte arvoden betalats ut. Ingen beräkning av omfattningen av detta gjordes och ingen periodisering, utan kostnader för denna del av 2020 års arvoden har belastat 2021. Omfattningen av denna felaktighet kan inte verifieras, då ingen beräkning gjordes av nämnden.

Nämnden har under året i budgetprocessen framfört behov av ytterligare resurser för att klara myndighetsutövningen enligt lagstiftning. Kommunfullmäktige beslutade i november att tillskjuta ytterligare 3,2 mnkr till nämnden för 2022. Detta har inneburit att tjänster som varit tidsbegränsade, har kunnat tillsättas med tillsvidareanställd personal.

Personalresurser förvaltning och förändringar i nämnden

Enhetschefen slutade under våren 2021 och en ny, tidigare handläggare på enheten, rekryterades. En ny handläggare började under året och ytterligare en rekryterades som påbörjat sin anställning 2022. Två granskare/administratörer hade slutat under 2020 och ersattes av två andra personer 2021. Totalt har antalet årsarbetare ökat med 2,54 under 2021, vilket motsvarar 32%. Anställande myndighet är kommunstyrelsen. Nämndens ordförande avslutade sitt uppdrag i oktober och en ny ordförande valdes av fullmäktige.

Nämndens ledning, styrning och uppföljning gällande ekonomi för 2021 har i huvudsak varit tillfredsställande.

Revisorernas bedömning:

I revisionsberättelsen för år 2020 konstaterades att processen för styrning och intern kontroll inom överförmyndarverksamheten utvisade stora brister. Nämnden hade lyft frågan om för knappa tidsbegränsade resurser till kommunstyrelsen utan att få gehör, vilket medfört att verksamheten inte kunnat genomföras enligt lag och även påverkat arbetsmiljön negativt.

Revisorerna framförde i revisionsberättelsen 2020 att det är otydligt vilket ansvar som kan utkrävas av överförmyndarnämnden, eftersom nämnden inte kunnat påverka resurserna för att genomföra verksamheten. Revisorerna begärde ett yttrande från kommunstyrelsen vilka åtgärder styrelsen avsåg att vidta, men det resulterade inte i något svar.

Revisorernas ser allvarligt på bristerna i granskningen 2021 och trots att dessa frågor uppmärksammades vid revisorernas granskning 2020 har det inte medfört tillräckliga förbättringar i överförmyndarverksamheten.

Revisorerna ser emellertid en positiv utveckling för 2022 av aktiviteter som genomförts under sista kvartalet 2021:

- Överförmyndarnämndens synpunkter i budgetprocessen har lett fram till acceptans av underskott 2021 och ökade resurser i budget för 2022.
- Andel tillsvidareanställda har ökat och fler kvalificerade handläggare har rekryterats.
- Nämndens ledamöter har under hösten 2021 utbildats i intern kontroll för att bättre kunna ta sitt ansvar för den interna kontrollen.
- En ny ordförande har tillträtt i slutet av året.

Gävle 2021-04-28

Eva-Karin Hamilton
Revisorskollegiets ordförande

Gunilla Beckman Ljung
Revisionschef

Bilaga: Grundläggande granskning Överförmyndarnämnden

REVISIONSKONTORET

Överförmyndarnämnden

Grundläggande granskning 2021

Grundläggande granskning 2021

Överförmyndarnämnden

Nina Wennberg, certifierad kommunal revisor
Gunilla Beckman Ljung, revisionschef kvalitetssäkring

Gävle kommun 2022-04-07

Dnr.21REK15

www.gavle.se

Innehållsförteckning

Grundläggande granskning av Överförmyndarnämnden	3
Bakgrund	3
Metod	3
Revisionskriterier	3
Begreppsförklaringar	4
Granskningsresultat	4
Kort om överförmyndarnämndens ansvar	4
Lagstiftning	4
Reglemente	5
Tillsynsmyndigheter	5
Målstyrning och måluppfyllelse	7
Ekonomistyrning	9
Riskhantering	10
Intern kontroll	12
Yrkesrevisorernas sammanfattande ställningstagande	13

Grundläggande granskning av Överförmyndarnämnden

Bakgrund

Den grundläggande granskningen syftar till att ge de förtroendevalda revisorerna en grund för beslutet att till- eller avstyrka ansvarsfrihet för nämnden i rapporteringen till kommunfullmäktige. Den skall också ge ett underlag till om kritik eller anmärkning ska framföras till nämnden.

I denna rapport tar den yrkesrevisor som är sakkunnigt biträde ställning till de grundläggande frågorna om

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt,
- om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Den grundläggande granskningen i denna rapport är ett av underlagen för revisorernas bedömning om de ska tillstyrka att nämnden beviljas ansvarsfrihet.

Granskning av om räkenskaperna är rättvisande sker i granskningsrapporterna för Gävle kommuns delårsrapport och årsredovisning. Eventuella fördjupade granskningar rapporteras i separata revisionsrapporter.

Metod

De metoder som kommer att användas i granskningsarbetet är följande:

- Dokumentanalys
- Intervjuer/mailkontakter
- Löpande följa kallelser, handlingar och protokoll från nämnderna
- Dialogmöten där de förtroendevalda revisorerna samt sakkunniga biträden deltar.

Kommunrevisionen planerar årligen in ett dialogmöte med nämnden som ett led i den grundläggande granskningen. Inför dialogmötet ber kommunrevisionen nämnden att lämna skriftliga svar på frågor kommunrevisionen behöver för den grundläggande granskningen. Dessa frågor diskuteras sedan med nämnden under dialogmötet. Kommunrevisionens frågor är bilagda rapporten.

Redovisningen för kommun och nämnder granskas dels översiktligt i delårsrapporten, dels i en mer omfattande granskning av årsredovisningen, vilket resulterar i separata rapporter.

Revisionskriterier

En utgångspunkt för granskningen är de övergripande styrdokument som finns för Gävle kommunkoncern alternativt Gävle kommun. Exempel på dessa är:

Övergripande: Fullmäktiges kommunplan med mål, uppdrag och ekonomiska ramar. Internkontrollreglemente och attestreglemente.

Nämnder: Reglementen, delegationsordningar, attestordningar
Tillsynsrapporter och beslut från de statliga organ som granskar myndighetsutövningen inom olika nämnder samt domstolsbeslut.

Begreppsförklaringar

Nedan följer en förklaring av de begrepp som yrkesrevisorerna använder vid sin bedömning:

Verksamhetens målstyrning

Begrepp:	Förklaring:
Ej ändamålsenlig	Förstärkningar i målstyrningen krävs
Ändamålsenlig	Fungerande målstyrning

Ekonomistyrning

Begrepp:	Förklaring:
Ej tillfredsställande	Anpassning till budget har inte skett. Avvikelse kan inte förklaras.
Tillfredsställande	Anpassning till budget har skett eller avvikelse kan förklaras.

Internkontroll

Begrepp:	Förklaring:
Bristfällig	Omedelbara förstärkningar krävs.
Tillräcklig	Fungerande internkontroll men behov av förstärkningar kan föreligga.

Granskningsresultat

Kort om överförmyndarnämndens ansvar

Överförmyndarverksamheten är en myndighetsuppgift enligt lag. Nämnden har till uppgift att utöva tillsyn över förmyndare, förvaltare och gode män. Förmyndare, förvaltare eller god man är en ställföreträdare för någon som inte själv kan sköta sina angelägenheter.

Lagstiftning

Kommunallag (2017:725)
 Föräldrabalken (1949:381)
 Förmyndarskapsförordningen (1995:379)
 Förvaltningslagen (2017:900)
 Rättegångsbalken (1942:740)
 Lag (2016:1145) om offentlig upphandling
 Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning

Reglemente

Utöver det som föreskrivs i "Huvudreglemente för kommunstyrelse och nämnder i Gävle kommun", kommunallagen och annan författning gäller bestämmelserna i nämndens reglemente. Nämndens reglemente reviderades år 2019.

Tillsynsmyndigheter

Nämnden har länsstyrelsen som tillsynsmyndighet för sin verksamhet. Länsstyrelsen i Dalarnas län inkommer årligen med ett tillsynsprotokoll för överförmyndarnämndens verksamhet.

Under 2021 har även arkivmyndigheten, kommunens egen tillsynsmyndighet för nämnderna, genomfört tillsyn av arkivvården i överförmyndarnämndens beredningsorganisation.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Vi noterar att två rapporter stått som enskilda ärenden där beslutet var att lägga rapporten till handlingarna medan den tredje rapporten, länsstyrelsens tillsynsrapport 2021, var ett rent informationsärende utan ett formellt beslut.

Arkivmyndighetens tillsyn av arkivvården

Tillsyn av arkivvården i överförmyndarnämndens beredningsorganisation *Tillsynen* har genomförts av kommunarkivarie. Vi noterar i nämndprotokoll den 26 augusti 2021: " Vid tillsynen 2018 identifierade arkivmyndigheten ett antal förbättringsområden som vid denna tillsyn i det flesta fall har åtgärdats."

Länsstyrelsens tillsynsrapport 2020

Vi noterar att länsstyrelsens årliga tillsynsprotokoll tagits upp i nämnden den 26 augusti 2021. Tillsynsprotokollet som lämnades vid samma tid föregående år innehöll mycket. Årets tillsynsprotokoll lämnar bara små rekommendationer. Länsstyrelsens slutliga bedömning: "De tidigare framförda bristerna verkar äntligen ha accepterats och förändringar har vidtagits för att komma till rätta med dessa."

Länsstyrelsens tillsynsrapport 2021

Vi noterar att länsstyrelsens årliga tillsynsprotokoll avseende 2021 tagits upp i nämnden 9 december 2021. Till skillnad från tillsynsrapporten som Länsstyrelsen i Dalarnas län skrev några månader tidigare avseende inspektionen som utfördes under 2020, innehåller denna rapport ett flertal brister. Under inspektionen granskades 27 slumpvis utvalda akter, varav åtta godmanskap, tio förvalterskap och nio förmyndarskap. Stickprovet utgör 2 procent av nämndens 1 352 akter.

Sammanfattande anmärkningar från länsstyrelsens rapport:

- Oordning i flertal akter och svårt för länsstyrelsen att följa vad som hänt i olika ärenden.
- En återkommande brist av mer allvarlig art är omprövning av förvalterskap. Dessa baseras ofta på ställföreträdarens egen utsago. Någon närmare utredning eller prövning av överförmyndarenheten saknas oftast.

- En akt avseende godmanskap framstår som att den glömts bort efter oktober 2019. Länsstyrelsen bedömer det som allvarligt då ställföreträdaren i realiteten haft möjlighet att lura huvudmannen på pengar under två års tid utan att nämnden haft kontroll på detta.
- Utbetalningar för huvudman där information om vad utgifterna avser saknas.
- Utgående och ingående balans mellan år 2018 och 2020 ser inte ut att stämma på huvudmannens bankkonto.
- Omprövning av förvaltarskap saknas av olika huvudmän där inget tyder på att det ska kvarstå.
- Standardformulering gällande skadestånd används av nämnden som framstår som obegriplig för länsstyrelsen.

Under dialogmötet hösten 2021 med kommunrevisionen svarar nämnden att det beror på att de haft personalbrist samt en hög personalomsättning som gjort att de ligger efter med arbetet och att en av de största utmaningarna för att bedriva verksamheten på ett tillfredställande sätt är tillgången till kvalificerade personalresurser.

Yrkesrevisorerna noterar att det synes brista i såväl rutiner som i kunskap över hur arbetet i nämnden ska utföras. Vidare delar vi länsstyrelsens notering i tillsynsrapporten om att det är viktigt att nämnden är observant på förändringar i huvudmannens liv som kan tala för att ett förvaltarskap inte längre behövs. Att det är viktigt att tänka på att huvudmannens behov kan ändras över tid och därmed vikten av att nämnden utför noggranna årliga omprövningar av förvaltarskap.

Målstyrning och måluppfyllelse

Nämndens bedömning

	<i>Kommunfullmäktiges mål</i> De mål nämnden använder	Nämndspecifikt mål	
	<i>Kraftigt förbättrade resultat i Gävles skolor.</i>	-	
	<i>Påtagligt förbättrat företagsklimat i Gävle.</i>	-	
	<i>En modern samhällsplanering som möter nuvarande och kommande generationers behov</i>	-	
-	Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen.	Överförmyndarnämndens tillsyn av ställföreträdarens uppdrag ska bedrivas effektivt och med hög kvalitet.	●
		Huvudmän, ställföreträdare, allmänhet och andra aktörer känner stort förtroende för nämndens verksamhet och upplever att de får ett bra bemötande, tillgänglighet och professionell tjänsteutövning.	-
		Överförmyndarnämnden ska arbeta aktivt och effektivt för att rekrytera lämpliga uppdragstagare till varje ställföreträdaruppdrag.	-
-	En ekologiskt hållbar och klimatneutral kommun	Överförmyndarnämnden ska arbeta aktivt för att digitalisera verksamheten.	-

Nämndens analys av utfall

Vi noterar att nämnden har bedömt ett mål som att det delvis uppnås. De tre övriga målen saknar bedömning av måluppfyllelse.

Nämndens svar vid dialogmöte: Nämnden anser att de största utmaningarna för att bedriva verksamheten på ett tillfredsställande sätt är tillgång till kvalificerade personalresurser. Lagstiftning som tvingar till ineffektiv pappershantering samt att komma till rätta med tidigare års outrättade arbete. Myndighetens ringa storlek i förhållande till samma krav som ställs på större myndigheter anses också vara av stor utmaning för verksamheten.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

” Enligt kap 6 § 6 kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten”. Detta framgår även i reglementet för Gävle kommuns styrelse och nämnder (Dnr.19KS455-

29). I detta reglemente framgår vidare att nämnden har ansvar för att dess uppdrag och verksamhet är tydligt och genomförs på ett ändamålsenligt sätt med hänsyn till fullmäktiges mål och styrning, samt lagar och andra författningar för verksamheten.

Vi noterar att nämnden förhåller sig till två av fullmäktiges fem övergripande mål, vilket innebär en utökning med ett övergripande mål mot föregående år. Det är inget krav på att nämnderna behöver förhålla sig till samtliga mål.

Vi noterar att nämnden har tolkat de två kommunövergripande målen från fullmäktige och brutit ned dem till fyra nämndspecifika mål, vilka är mer kopplade till nämndens verksamhet. Detta innebär en ökning med två nämndspecifika mål mot föregående år. I nämndens verksamhetsplan saknas dock även i år en koppling till vilket kommungemensamt mål de respektive nämndmålen hör.

Nämnden har i samband med beslut om verksamhetsplan tagit del av arbetsmaterial där det framgår tydligt hur de nämndspecifika målen knyter an till de kommunövergripande målen.

Föregående år noterade vi att nämnden skulle se över sina indikatorer då det framkom att de var för begränsade och gav inte en heltäckande bild som kunde anses tillfredsställande för nämnden. I verksamhetsrapporten för 2021 noterar vi att nämnden utökat målstyrningen med två nämndspecifika mål. Vad gäller tidigare års indikatorer ser vi att dessa omarbetats. Vi ser även att indikatorerna till de två målen nämnden tidigare haft bytt plats med varandra.

Vad gäller måluppfyllelsen noterar vi att nämnden inte gjort någon bedömning av måluppfyllelsen för tre av nämndens fyra mål. Målvärde saknas även för indikatorerna till de tre målen. Samtliga indikatorer till nämndens fyra mål saknar utfall. Indikatorerna är inte utformade på ett sådant sätt att de är konkreta och mätbara.

Vi noterade föregående verksamhetsår att orsaken till att nämnden inte hunnit med granskningen av alla årsräkningar och sluträkningar var bristande resurser. För verksamhetsåret meddelar nämnden att överförmyndarenheten haft samma antal granskare/administratörer som föregående verksamhetsår men att antal årsarbetare ökat med 1,91, vilket man kan se som en ökning av personalresurser med nära två heltidstjänster. Yrkesrevisorerna ser ingen positiv effekt av det, då både pandemin och arbetet med att komma i kapp med tidigare års ogjorda ärenden påverkat effektiviteten negativt.

Vi noterade föregående år att en närmare samverkan med välfärdsnämnderna behövs för att få till den kommunövergripande förståelsen för nämndens verksamhet. Nämnden har under verksamhetsåret infört nya blanketter och e-tjänster. För det interna samarbetet med välfärdsnämnderna ska det generera bättre möjligheter gällande anmälningsärenden. Nämnden anger själva att de bör utvärdera hur den nya anmälningstjänsten fungerar beträffande kommunikationen med välfärdsnämnderna. Yrkesrevisorerna kommer att följa upp detta under 2022.

Vi noterar att överförmyndarenheten haft hög personalomsättning och svårt att rekrytera kvalificerad personal. Verksamhetsåret har präglats av vakanser. Enhetschef gick vidare till en annan cheftjänst. Under verksamhetsåret har ett byte av ordförande skett. En ny enhetschef, tidigare handläggare, har tillträtt under verksamhetsåret.

Yrkesrevisorerna ser att det under verksamhetsåret brustit i nämndens ledning och styrning och har svårt att se hur nämnden arbetat med målstyrningen på ett ändamålsenligt sätt. Då utfall av indikatorerna saknats har nämnden inte kunnat följa upp målen. En hög personalomsättning har också påverkat måluppfyllelsen och uppföljningen.

Ekonomistyrning

Nämndens analys av utfall enligt verksamhetsrapport och dialogmöte

(mnkr)	Utfall 2021-12-31	Utfall 2020-12-31	Budget helår 2021
Verksamhetens intäkter	0,2	0,2	0,1
Personalkostnader	-4,5	-3,4	-3,2
Övriga kostnader	-8,1	-6,7	-7,8
Avskrivningar/nedskrivningar	0,0	0,0	0,0
Internränta	0,0	0,0	0,0
Resultat före kommunbidrag	-12,4	-9,9	-10,9
Kommunbidrag	10,9	10,7	10,9
Årets resultat	-1,5	0,8	0,0
Investeringar	0,0	0,0	0,0
Erhållet investeringsbidrag	0,0	0,0	0,0

Årets resultat genererar ett negativt resultat om -1,5 mnkr. Ordinarie verksamhet -1,6 mnkr och ensamkommande barn +0,1 mnkr.

Nämndens underskott beror på högre kostnader för arvoden till ställföreträdare pga ärenden från förra året som inte är hanterade samt fler äldre och ett ökat prisbasbelopp. Extra personal har anställts för att nämnden ska klara sin myndighetsutövning, vilket medfört ökade kostnader för administrativa tjänster.

Nämnden uppger att de har svårigheter att prognostisera arvodeskostnaderna. Nämnden har kostnader för tvingande myndighetsutövning och kan därmed inte besluta att avstå från kostnaderna utan att samtidigt besluta om att inte uppfylla sina skyldigheter enligt lag, vilket inte är ett alternativ. Möjlighet till anpassning av verksamheten finns inte. Nämnden bedömer dock att ekonomistyrningen är tillfredsställande.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Vi noterar att nämndens resultat inte håller sig inom den ekonomiska ramen från kommunfullmäktige. Nämnden fick en utökad ram med 0,2 mnkr för 2021. Vi noterar att nämndens underskott om -1,5 mnkr är i nivå mot årsprognosen som gjordes vid delår 2. Nämndens årsprognos beräknades då till -2,0 mnkr med samma ökade kostnader som förklaras i helåret.

Vi noterar att det inte finns möjlighet till anpassning av verksamheten för nämnden då de har kostnader för tvingande myndighetsutövning. Nämnden har svårt att prognosticera arvodeskostnaderna och prognosen grundar sig på utfallet från tidigare års arvodeskostnader. I samband med att nämnden blivit varse om brister i måluppfyllelsen via verksamhetsrapport, har nämnden under verksamhetsåret yttrat sig över tilldelat kommunbidrag i framtida budgetar för att få till stånd en förbättring. Vi noterar att fullmäktige beslutat om en utökad ram för nämnden med ytterligare 3,2 mnkr för 2022.

Vi noterar att personalkostnader avser arvoden till ställföreträdare och nämnden. Nämndens personal är anställd av kommunstyrelsen och dessa kostnader redovisas i kommunstyrelsens resultaträkning. En debitering görs för administrativa tjänster som belastar nämndens resultat via övriga kostnader. Där ingår även IT-kostnader, övriga konsulttjänster samt externa köp av gode män från Optio AB.

Utifrån en analytisk granskning av nämndens resultaträkning, synes förklaringen till avvikelse mot budget vara rimlig. Avvikelsen om -1,5 mnkr utgör 13,8 % av nämndens ekonomiska ram om 10,9 mnkr. Av de 1,5 mnkr utgörs 1,3 mnkr av arvoden till gode män, förvaltare och förmyndare. Detaljgranskning sker i samband med granskningen av Gävle kommuns finansiella rapporter. Eventuella iakttagelser från detaljgranskningen kommer att redovisas i granskningsrapporten för Gävle kommuns årsredovisning.

Vi noterar att nämnden tar upp ekonomiska månadsrapporter för beslut löpande och uppdaterar prognoserna i samband med detta.

Vi noterar att i nämndens verksamhetsrapport för helåret saknas en förklaring till kostnadsutvecklingen för arvoden (under personalkostnader) respektive personalkostnader, IT-kostnader och externa köp av gode män från Optio AB (under övriga kostnader). Detta behöver förklaras för förståelsen av nämndens ekonomi och kostnadsutveckling.

Riskhantering

En riskanalys ska ligga till grund för internkontrollplanen (6 § Gävle kommuns internkontrollreglemente). Den omfattar ofta flera risker än de som tas med i internkontrollplanen.

Kritiska risker som tas med in i internkontrollplanen

Riskerna kan gå mot verksamhetsmål, finansiell rapportering samt lagstiftning. Nedan redovisas de risker nämnden bedömer som kritiska.

Det kan även finnas ytterligare risker som bedöms som mindre allvarliga i internkontrollplanen.

- Nämnden har bedömt att de inte har någon kritisk risk.
- Risk att ställföreträdare inte utför sitt uppdrag på ett korrekt sätt.

Beskrivning

Att huvudmännens intressen inte tillgodoses, vilket leder till bristande rättssäkerhet.

Sannolikheten att risken inträffar bedöms som låg medan konsekvensen bedöms som stor. Risken går mot det kommunövergripande målet **Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen** samt det nämndspecifika målet [Huvudmän, ställföreträdare, allmänhet och andra aktörer känner stort förtroende för nämndens verksamhet och upplever att de får ett bra bemötande, tillgänglighet och professionell tjänsteutövning].

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Ansvaret för att den interna kontrollen är tillräcklig ligger enligt 6 kap 7 § kommunallagen på nämnden. Yrkesrevisorernas iakttagelse är att riskanalys för 2021 ej upprättats och saknas därmed som grund för nämndens internkontrollplan 2021. Detta trots att kommunrevisionen föregående år rekommenderade nämnden att fatta beslut om riskanalys då den enbart gjordes av tjänstemän. Inför nämndens beslut om internkontrollplan 2021 saknas alltså riskanalys helt.

Vi noterar att nämnden bedömer sannolikheten för risken att ställföreträdare inte utför sitt uppdrag på ett korrekt sätt, så att huvudmännens intressen inte tillgodoses och därmed leder till bristande rättssäkerhet, som låg. Samtidigt noterar vi att nämnden får kritik för just det i länsstyrelsens rapport.

En riskanalys är omfattande och innehåller många risker där det sker ett urval baserat på sannolikhet för att risken ska uppstå samt konsekvens därav. När nämnden inte tar del av riskbedömningen kan nämnden missa information, eftersom det endast är risker som finns med i internkontrollplanen som nämnden då får ta del av. För verksamhetsåret har alltså varken nämnden eller överförmyndarenheten arbetat fram någon riskanalys.

Vi noterar att nämnden själva bedömer att de behöver upprätta en bättre internkontrollplan baserad på riskanalys och att nämnden behöver se till så att uppföljning sker via internkontrollplanen i stället för som nu i verksamhetsrapporter eller övrig information.

Intern kontroll

Nämndens bedömning

Nämndens svar vid dialogmöte: Överförmyndarnämnden behöver upprätta en bättre internkontrollplan baserad på riskanalys som ska genomföras efter att nämndens ledamöter utbildats i just riskanalys. Nämnden behöver också se till så att uppföljning framledes sker via internkontrollplanen i stället för verksamhetsrapporter eller övrig information.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Nämnden ska enligt 6 kap 7 § kommunallagen se till att den interna kontrollen är tillräcklig.

Varje nämnd har en skyldighet att löpande följa upp det interna kontrollsystemet inom nämndens verksamhetsområde (5 § Gävle kommuns internkontrollreglemente).

Varje nämnd skall årligen antaga en särskild plan för uppföljning av den interna kontrollen. Olika granskningsområden bör väljas ut med utgångspunkt från en väsentlighets- och riskbedömning. Kontrollplanen styrs av den omfattning och volym som nämndens verksamhet har, och de väsentlighets- och riskbedömningar som har gjorts (6 § internkontrollreglementet inklusive tillhörande tillämpningsanvisningar)

- Vi noterar att internkontrollplanen färdigställdes enligt den tidplan kommunstyrelsen fastställt och har antagits i nämnd. Internkontrollplanen är dock inte upprättad i enlighet med Gävle kommuns internkontrollreglemente 6 §. Riskanalys saknas, vilken ska ligga till grund för internkontrollplanen.

Förutom mål och uppdrag finns även ett antal program som kommunfullmäktige tagit beslut om. Ett av dessa program beslutades under maj 2018 och det är "Mål och riktlinjer för privata utförare". Kommunfullmäktige har beslutat att det i nämndernas riskanalys ska framgå hur verksamheten säkerställer tillräcklig insyn, uppföljning och kontroll av privata utförare.

- Nämnden har ingen risk som är kopplad gentemot detta i sin internkontrollplan, vilket kan vara i sin ordning om de inte har identifierat risker som bör omfattas av internkontrollplanen.
- Vi noterar att nämnden saknar riskanalys för 2021.

Resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen skall, med utgångspunkt från antagen plan, löpande rapporteras till nämnden. Rapportering skall ske skriftligt (7 § internkontrollreglementet).

- Nämnden har fått en återrapportering i samband med delårsrapport 2 och när verksamhetsrapporten för helåret 2021 behandlades i nämnden. Vi noterar att nämnden klarmarkerade internkontrollrapporten i enlighet med kommunstyrelsens instruktioner. Nämndens internkontrollrapport har fastställts i nämnden, dock inte i enlighet med internkontrollreglementet då den avviker från antagen plan.

Yrkesrevisorernas sammanfattande ställningstagande

Utifrån den grundläggande granskning som gjorts via nämndens egen rapportering, dialogmöte med kommunrevisionen samt uppföljning av tillsynsrapporter gör yrkesrevisorerna nedanstående bedömningar och rekommendationer. Nämnden omfattas även av redovisningsrevision som resulterar i granskning av delår 2 och årsredovisning.

Yrkesrevisorerna tar nedan ställning till om verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt sätt, om ekonomistyrningen är tillfredsställande samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Verksamhetens målstyrning

Vi noterar att nämnden inte gjort någon bedömning av måluppfyllelsen för tre av nämndens fyra mål. Majoriteten av målvärden saknas och samtliga indikatorer saknar utfall. Indikatorerna är inte utformade på ett sådant sätt att de är konkreta och mätbara. Vi ser därmed en bristande målstyrning i nämnden.

Under verksamhetsåret noterar vi att överförmyndarenheten haft hög personalomsättning samt att nämnden själv även angett personalbrist som gjort att de ligger efter med arbetet och att en av de största utmaningarna för att bedriva verksamheten på ett tillfredsställande sätt, varit tillgången till kvalificerade personalresurser. Under verksamhetsåret har både enhetschef och ordförande valt att lämna sina uppdrag. En ny enhetschef, tidigare handläggare, har därmed tillträtt och en ny ordförande har valts in i nämnden under verksamhetsåret.

Vi ser inga effekter under verksamhetsåret av att en eventuell närmare samverkan med välfärdsnämnderna för att få till den kommunövergripande förståelsen för verksamheten.

Yrkesrevisorerna ser att det under verksamhetsåret brustit i nämndens ledning och styrning. Vi bedömer att nämndens målstyrningen ej kan anses vara ändamålsenlig.

Rekommendationer

Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att utvärdera samverkan med välfärdsnämnderna.

Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att se till att det finns en tillfredsställande ledning och styrning. Att verksamheten genomförs i enlighet med reglementet för Gävle kommuns styrelse och nämnder. Enligt kap 6 § 6 kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten". Detta framgår även i reglementet för Gävle kommuns styrelse och nämnder (Dnr.19KS455-29). I detta reglemente framgår vidare att nämnden har ansvar för att dess uppdrag och verksamhet är tydligt och genomförs på ett ändamålsenligt sätt med hänsyn till fullmäktiges mål och styrning, samt lagar och andra författningar för verksamheten.

Internkontroll

Internkontrollplan samt internkontrollrapport har antagits i nämnd. Internkontrollplanen är dock inte upprättad i enlighet med Gävle kommuns internkontrollreglemente 6 §. Riskanalys saknas, vilken ska ligga till grund för interkontrollplanen.

Tidigare år har riskanalysen gjorts på tjänstemannanivå och yrkesrevisorernas rekommendation har varit att den bör beslutas på nämndnivå för att nämnden ska kunna säkerställa en tillräcklig internkontroll enligt kommunallagen. Ansvar för att den interna kontrollen är tillräcklig ligger enligt 6 kap 7 § kommunallagen på nämnden.

Vi noterar att nämnden i sin internkontrollplan bedömer sannolikheten för risken att ställföreträdare inte utför sitt uppdrag på ett korrekt sätt, så att huvudmännens intressen inte tillgodoses och därmed leder till bristande rättssäkerhet, som låg. Samtidigt noterar vi att nämnden får kritik för just det i länsstyrelsens tillsynsrapport.

Yrkesrevisorernas bedömning är att nämndens interna kontroll är bristfällig. För att den interna kontrollen ska anses vara tillräcklig är yrkesrevisorernas bedömning att nämnden behöver se över ovanstående.

Rekommendationer

Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att se till så att riskanalys görs i enlighet med Gävle kommuns internkontrollreglemente och att fatta beslut om riskanalys då ansvaret för att den interna kontrollen är tillräcklig ligger enligt 6 kap 7 § kommunallagen på nämnden.

Yrkesrevisorerna rekommenderar att nämnden behandlar och ansvarar för riskanalysarbetet samt beslutar om vilka risker som ska föras fram i internkontrollplanen.

Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att se över periodiciteten avseende återrapportering av de kontrollmoment som finns i internkontrollplanen gällande de risker som har högst risknivå. Detta då nämndernas interna kontroll syftar till att återrapportering ska förmedlas på ett sådant sätt att beslutsfattare kan vidta erforderliga åtgärder.

Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att den löpande uppföljningen av den interna kontrollen sker i form av eget ärende.

Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att ha ett eget beslutsärende för tillsynsrapporter inför riskanalys.

Yrkesrevisorerna rekommenderar nämnden att internkontrollrapporter fastställs i nämnden i enlighet med internkontrollreglementet så att den ej avviker från antagen plan. Enligt Gävle kommuns internkontrollreglemente 7§ ska resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen ske skriftligt med utgångspunkt från antagen plan.

Ekonomistyrning

Yrkesrevisorerna noterar att nämndens resultat inte håller sig inom den ekonomiska ramen från kommunfullmäktige. Då nämnden har kostnader för tvingande myndighetsutövning finns ingen möjlighet till anpassning av verksamheten. Nämnden har svårt att prognosticera arvodeskostnaderna och prognosen grundar sig i utfallet från tidigare års arvodeskostnader. Avvikelsen om 1,5 mnkr mot budget synes ha en rimlig förklaring.

Då det inte finns möjlighet till anpassning av verksamhetens kostnader noterar vi att nämnden i stället har yttrat sig över tilldelat kommunbidrag i framtida budgetar. Det finns en återkommande rapportering av det ekonomiska utfallet och nämnden får även uppdaterade prognoser i samband med nämndsammanträden.

Yrkesrevisorernas bedömning är att nämndens ledning, styrning och uppföljning gällande ekonomi för 2021 i huvudsak varit tillfredsställande.

Rekommendationer

Vi rekommenderar nämnden att stärka sitt prognosarbete.